

Sju generationer svensk kendo

Introduktion

Jag började träna kendo 1976. Mitt intresse hade väckts dels av en serie av Kurosawa-filmer som visats på svensk TV och dels av boken Shogun av James Clavell som jag läst den sommaren. En kompis, som slutade efter ett år, var eldsjälens som drog med mig till min första kendosträning.

Av någon anledning har jag när jag tittat tillbaka på mitt kendoliv tänkt mig den som uppdelad i generationer. Kanske är det en logik som bara jag förstår men jag har låtit den inspirera mig i den tillbakablick över svensk kendo som jag ombetts göra.

Första generationen 1964-1970

Kendon startade officiellt 1964 i Sverige även om det var en kille på åttiotalet som hävdade att kendon startade redan på 1930-talet då ett par japanska sjömän passade på att träna en stund på en svensk kaj. Centralfigur i den första generationen var Robert von Sandor. Verksamheten var till en början centrerad till Stockholm. Stockholms universitet hade en klubb, en annan fanns på Sveriges Radio, Södra hade också en kendosektion och Robert hade sin egen på Lidingö som främst var inriktad på barn. Kända kendoka från denna tid var bland andra Solveig Malmkvist, Rigmor Schelin, Johan Appelberg, Lars Kumlin och Anders Markie. Den första generationens höjdpunkt var nog de första världsmästerskapen i kendo i Tokyo 1970 där Sverige var ett av en rätt liten skara deltagande nationer.

Även om jag är från den tredje generationen hann jag med att träna några fåtal gånger med Robert von Sandor innan han helt koncentrerade sig på sin juniorträning. Vid den tidpunkten var jag ännu nybörjare och det gjorde att Robert lätt kunde utmanövrera mig i ji-geiko. Robert hade en speciell stil i och med att han använde en avkortad shinai. Han påpekade gärna att det var på grund av längden som han kunde komma nära och lätt hugga kote på oss nybörjare.

Andra generationen 1970-1977

Den andra generationen präglades framförallt av ett antal japanska gästtränare. Det började med Saito-sensei och han följdes av Kurihara-sensei, Kumada-sensei och Kanaki-sensei. De första tre var tränare inom japanska polisen emedan Kanaki-sensei kom från universitetsvärlden. Under denna tid etablerade sig tävlingsverksamheten och kendo fick SM-status, både individuellt och i lag, dock utan uppdelning i herr- och damklasser. Kendon började också sprida sig i landet. Framförallt så etablerade den sig i Malmö genom pionjärerna Etsuko och Kjell Lindbergh. Graderingar både infördes och togs bort. Skälet till detta var att bråk uppstod om graderingsresultat och fick till följd att graderingar i Sverige upphörde. Iaido tränades men det sågs mer som en bisyssla till kendon. Internationellt så deltog man i VM i Los Angeles 1973 och i London 1976. EM i kendo startade också upp med svenskt deltagande från början. På den internationella arenan var Robert von Sandor aktiv både inom det europeiska och internationella kendoförbunden. Prominenta kendoka inom denna generation var Leif Hurtig, Roland Laurent, Hans Södergren, Roland Andersson, Madeleine Schelin och Kjell Söderström samt inte att förglömma inflyttade japaner som Komaki-sensei, Kazou Yamazaki

och Kinichi Kamiyasu. Nya klubbar som tillkommit var till exempel Budokwai Stockholm och GAK Enighet i Malmö.

Som slutpunkt för denna generation kan man nog peka på EM 1977 i Bryssel. Madeleine Schelin deltog i det svenska laget och psykade en del av motståndarlaget genom att byta om med övriga herrar. Uttagningar av deltagare till landslag var på denna tid en styrelsefråga då det inte fanns någon utsedd tränare för truppen. Till detta kom att man själv finansierade stora delar av reskostnaderna själv. Sammantaget gav det mindre av ett sammansvetsat lag och mer av ett gäng individer som kombinerade tävlandet med semestrande. Detta sammanfattas bra av den ende som vunnit sin match i förlusten mot Väst-Tyskland: 'Det var inte mitt fel att vi förlorade.'

Tredje generationen 1978-1982

I och med den tredje generation sker ett skifte i vad som tränas och erfarenheten på de som tränar. Antalet erfarna kendokas från första och andra generationen minskar kraftigt emedan intresset för framförallt iaido men även jodo tilltar. Men det är också en period av expansion i form av nya kendoklubbar, som exempel kan nämnas Wernamo KK, Saltsjö KK och Väsby KK. Det provas också nya egenutvecklade sätt att bedriva träning. Det mest framträdande exemplet är nog Kenjutsusystemet som lanserades av Budokwai Stockholm. I definitionen av kenjutsu inbegrepp både kendo, iaido och jodo. Eldsjälar bakom kenjutsu var Kjell Söderström och Lennart Ringdahl. Ett annat experiment som jag själv stod bakom var Kendoligan, en serie med tremannalag med deltagande från klubbarna i Stockholm. Kendoprofiler från denna period var bland annat Leif Svensson senior och junior, Douglas von Sandor, Peter Schmitt, Ulf Hällström, Torsten Ryman, Per Flood, Johan Landerhjelm, Lars och Len Carlberg. Japanska gästtränare under denna tid var Tsukamoto-sensei, Aoki-sensei, och Kon-sensei.

En lustig anekdot från denna period är dagen efter vi avslutat VM i Sao Paulo och vi ska ta flyget till Rio de Janeiro. Våra brasilianska värdar ordnar med buss som tar oss till inrikesterminalen. Väl avsläppta där försöker vi hitta vår gate. Alla som åkte med ett gäng kendokas vet att det är ett himla kånkande av resväskor, kendobagar, shinaifodral och annat. Så här kommer vi nio man fullastade med grejer. Vi rör oss cirka 50 meter och sen fråga är vi på rätt plats. Nej, så proceduren upprepas igen och igen i en fullproppad terminal. Till slut når vi andra änden och se där är vår gate. Vi checkar in som grupp så allt bagage räknas ihop. Nio personer det blir 9 väskor och 7 rustningar och 1 sammanslaget shinaikolli, allt som allt 18 saker att tagga. Men då vi räknar det som vi har burit med oss blir det 19? Efter flera omräkningar visar det sig att den svenska kendolavinen dragit med sig en stackars brasiliansares väska också. Man får hoppas att han gick till polisen för där lämnade vi väskan.

Fjärde generationen 1983-1989

Det börjar i moll för den fjärde generationen men slutar i dur. Antalet deltagande på kendo-SM sjunker i de första åren. Det finns inget nationellt graderingsystem men de som har möjlighet graderar sig utomlands. Vid EM 1983 i Chambéry, Frankrike är det endast jag och Per Bjerlow som representerar Sverige. Domarsystemet ändras nu eftersom de som hittills ställt upp som domare inte längre tränade eller tävlade själva. Det beslöts därför att de mer erfarna tävlande själva skulle döma.

Inom iaidon är det full expansion. Ett utökat samarbete med aikido-utövare, jag tänker framförallt på Lennart Linder, samt Komaki-sensei's arbete för sporten gör att antalet utövare ökar kraftigt. Iaido går från att vara en hobby för vissa kendokas till sin egen verksamhet inom kendosektionen.

Det internationella utbytet har upp tills nu varit väldigt sporadiskt. Framförallt därför att kendon knappt varit etablerad utanför för Sverige i Norden. Viss verksamhet har funnits i Köpenhamn men ingen egentlig kontakt har tagits. Men så får vi kontakt med 'de fyras gäng' i Oslo. Jag åker över och träffar fyra entusiaster, under ledning av Kurt van den Wijngaard. En kul grej med Kurt var att alla våra gemensamma ji-geiko slutade med en brottningsmatch på golvet till de övriga tränandes förundran. Detta besök blev starten på ett över tiden växande utbyte mellan Sverige och Norge inom både tävlingar och läger.

Under lång tid har det varit så och så med att ha en utpekad landslagstränare. Ibland har den gästande japanske tränaren tagit den rollen och i några fall hade Johan Appelberg eller Roland Laurent coachat. Men det var bara varit inför den specifika tävlingen. Det har inte funnits någon tanke om ett mer långsiktigt landslagsprogram. Detta ändras dock i samband med segern i lag i EM 1989 i Amsterdam. Leif Svensson jr börjar då bygga de strukturer med regelbundna landslagsläger som i en eller annan form finns kvar än i dag.

Bland framträdande kendoka märks Terje Andersen, Joakim Strömsnäs, Lars Fredriksson, Mats Wahlqvist, Per Bjerlow, Kent Bjursten, Lars Lindin, Ingvar Gustavsson, Lars Nöremark, Takao Momiyama, Gunilla Hansson, Solveig Svanholm, Jens Nilsson, Anders Edring, Lennart Johansson, och Anders Törnqvist. Japanska gästtränare hade vi nästan varje år under denna tid, de var Konno-sensei, Kumanda-sensei, Kurihara-sensei, Sekine-sensei och Muraoka-sensei.

Den stora händelsen under denna period är dock för mig arrangerandet av EM i Kendo 1987 i Malmö. Vi jobbade med förberedelserna i nästan två år men det finns ett datum och ett arbetsmöte som etsat sig fast i minnet. Det var lördagen den 1 mars 1986. Dagen efter mordet på Olof Palme hade vi planeringsmöte i Budo Nord's lokaler på Sveavägen inom synhåll från mordplatsen. Vi som planerade var Kjell Lindbergh, Kjell Söderström, Per Flood och jag. Vår planering var i ett viktigt skede. Nu ett år innan evenemanget behövde vi ha koll på alla aktiviteter, kostnader, intäkter, funktionärer etc. Det hade blivit en lång lista om det inte hade varit för att just jag hade lärt mig 'mind mapping'. Istället för listor fanns ett antal A3 kartor med allt vi behövde ha koll på.

Femte generationen 1990-1997

Den femte generationen hade jag 'noll koll' på från början eftersom jag flyttat till Frankrike. Jag arbetade och tränade kendo samt naginata där i två och ett halvt år. Personligen hade jag mer eller mindre gått i "pension" vad det gällde svensk kendo. Men samtidigt med min utlandsvistelse hade det hänt massor i Sverige. Graderingar som så sakta hade tagit fart under slutet av åttiotalet blev nu mer och mer en regelbunden aktivitet och innan nittioalet var slut fanns en fungerande administration runt denna viktiga verksamhet. Norden hade berikats med ytterligare en stark kendonation, Finland. Tron på nordisk kendo blev så stark att det till och med arrangerades ett Nordiskt Mästerskap 1994 i samband med kendons 30 års jubileum. Landslaget hade etablerat sig i toppen i Europa och Sverige hade en individuell europamästare. Iaido var på stark frammarsch och naginata fanns nu också representerad internationellt. Inom Sverige hade också ett stort geografiskt

område öppnats upp, Norrland. Som pricken över i:et kom också svensk damkendo på banan. Från att det funnits någon enstaka kvinnlig deltagare blev det nu möjligt att genomföra dam-SM.

Ett antal senseier besökte oss under denna period Endo-sensei, Itoh-sensei, Fujimoto-sensei och Ishigamori-sensei.

Profiler att minnas från denna period var Björn Gustavsson, Paul och Peter Strehlenert, Joakim Håhl, Patrick Biro, Nicke Rygren, Rickard Almstedt, Miyuki Nakamura, Akinori Imamura, Robert Harris och Göran Westergren.

Tack och adjö föreställningen för denna generation var VM 1997 i Kyoto. Av mer eller mindre en slump hade jag fått ta över landslagstränarrollen 1993. Sverige var relegerat till B-poolen på grund av resultatet från VM i Paris 1994. A- och B-pool var något man uppfunnit enbart för detta VM tack och lov. I laget var jag säker på tre av deltagarna men för de två sista positioner hade jag fyra namn att välja emellan. Slutgiltiga valet gjorde jag i samband med en träning som vi hade Osaka veckan innan tävlingarna. Jag tittade på de fyra kandidaterna och beslutsparametern som avgjorde blev vilka som kunde göra kote-men i ji-geiko. Valet visade sig lyckosamt eftersom vi gick fram som en slättermaskin till finalen i grupp B. Där föll vi med 1-4 mot Ungern.

Sjätte generationen 1998-2005

Här kommer svensk kendo in i en fas av mognad som man rimligtvis borde ha varit i 20 år tidigare om man jämför med övriga europeiska länder. Fungerande landslagsträning, fungerande gradringsregister, hyfsad aktivitet i alla arter och träning av barn och junior blir nu en normal del av många klubbars verksamhet. Nu arrangeras även EM i laido och Jodo. De tidigare till stor del nationella tävlingarna får fler och fler internationella deltagare. Det som dock går förlorat är stödet som tidigare getts från japanska kendoförbundet i formen av gästtränare. Dessa hade tidigare genom att besöken oftast sammanföll med tiden före stor internationella mästerskap gett svensk kendo, trots liten nationell bas, att vara mycket konkurrenskraftiga. Nu räknas med rätta Sverige inte längre som ett utvecklingsland inom kendon.

Sjunde generationen 2005- ..

Vad har framtiden att erbjuda kan man fråga sig. Svensk kendo har idag en stabilitet i organisation och struktur som vi ifrån den tredje generationen skulle vara mycket avundsjuka på. Men ingen kan vila på sina lagrar. Allt som vunnits genom alla dessa år kan inte tas för givet utan måste försvaras och erövrats igen av denna och kommande generationer. Allt avgörs ju till slut spets mot spets.